

■ Hogyan élték meg a Filharmonikusok együttese az évad birtelen és kényszerű változásait?

– A zenekar és az énekkar meglehetősen stabil körülmények között dolgozik, amit nagyon fontos hangsúlyozni a jelenlegi válságos időkben. Ez természetesen nem független a nemrégiben egyéni képviselői indítvánnyal módosított Előadó-művészeti törvénytől, amelynek újonnan bevezetett kategóriái a zenekarok körében nem arattak osztatlan sikert. Elképzelhető, hogy ez a kategóriarendszer a színházi világban – melyet nem tisztem megítélni – a korábbihoz képest talán kézenfekvőbb megoldás volt. A jelenlegi rendszer kárvallottjai azonban nem valószínű, hogy örömmel veszik továbbra is tudomásul, hogy ez a kategóriarendszer létezik. A Nemzeti Filharmonikusok főigazgatójaként annyit viszont nyugodtan elmondhatok, hogy mi továbbra is partnerek vagyunk ennek a törvénynek a tökéletesítésében.

■ Mi az oka az elégedetlenségnek?

– A kárvallottokról szólva van egy olyan vélekedés, amit nehéz cáfolni, hogy azok a zenei együttesek, amelyek nem kerültek a nemzeti kategóriába, most jó szándékú fenntartóik és szponzoraiak előtt egy picit restelkednek. Nem beszélve azokról, akik a két nagyobb kategória egyikébe sem kerültek, míg elmondható, hogy a korábbi rendszer egzaktabb volt. Abban az esetben el lehetett mondani, hogy létszámtól, költségvetéstől, nézőszámtól függött az, hogy ki melyik kategóriába tartozott, és aki nem az első kategóriába került, az is emelt fővel nézhetett a fenntartója szemébe, a közönsége szemébe, és a potenciális támogatók szemébe.

■ Ezek szerint a korábbi kategorizálás inkább „méretgazdasági” alapon történt.

– Igen. Ez talán a legjobban működő mintához, a német zenekari és előadó-művészeti finanszírozási rendszerhez közelít, miután a holland minta gyakorlatilag eltűnt a politika

süllyesztőjében, a francia pedig túl változatos a mi szisztémánkhoz képest.

■ A nemzeti kategóriák a francia rendszerben is megvannak...

– A francia finanszírozási rendszer azonban lényegesen árnyaltabb a miénknél, és nemcsak a központi, hanem a helyi elosztás is jelentős szerephez jut benne. Ráadásul az, hogy mi nemzeti, vagy mi állami, országonként szabályozva van. Németországban nincs igazából nemzeti intézmény, ott a tartományok közvetlenül osztják szét a központi kollektív szerződés és megállapodás alapján a szövetségi kormánytól e célra juttatott forrásokat. Nálunk ez nem így van: Magyarország egy átlagos németországi tartomány méreteinek felel meg. Mindenesetre csak azt tudom mondani, hogy a Magyar Zenekarok Szövetsége, amennyiben módja lesz rá, akkor javasolni fogja a jelenlegi zenekari kategorizálás árnyaltabbá tételét.

Katizinger Rita

Karmester két, olykor vitázó „én”-nel

Gyüdi Sándor évadról, takarékoságról, megbecsültségről, nemzeti címről

A Szegedi Szimfonikus Zenekar a takarékoság jegyében hirdette meg az idei szezonját, de az együttes vezető karmestere, Gyüdi Sándor úgy véli, mindez nem vezethet a művészi színvonal eséséhez, és ebből a közönség semmit sem érzékelhet. A nemzeti címet elnyert zenekar programja még évad közben is egyre bővül, ma különösen fontosnak tartják, hogy minél szélesebb réteghez jusson, sokaknak adjon élményt a komolyzene. Az évad vége pedig több változást is tartogat az együttes számára, hiszen ugyanazon a napon jár le Baross Gábor zenekari igazgatói mandátuma, mint Gyüdi Sándor főigazgatói kinevezése. A dirigens még nem tudja, hogy marad-e a színházban és folytatja zenei működését a zenekarnál, vagy igazgató-karmesterként visszatér az együtteshez.

■ Ez már a szegedi zenekar negyvenharmadik szezonja. Hogyan tovább, milyen új célok, kihívások felé balad az együttes?

– Ha a célok nem is, a kihívások részben folyamatosan változnak. A mai világban kulcskérdés, hogy megszólítsuk a közönséget, minél szélesebb réteghez jussunk el a társadalomban, sok embernek adjon élményt a komolyzene, minél többen fedezék fel benne a számukra fontos értéket. Ennek eszközei, módszerei állandóan változnak, egyetlen kivétellel: a zenei megvalósítás színvonalának emelésére, a művészi tökéletességre kell törekednünk minden határon túl, és hinnünk kell abban, hogy reklámokon, közönségcsalogató akciókon túl a legfőbb vonzerőnk az, ha jól játszunk.

■ Milyen koncerteket, turnékat emelne ki az idei szezonból?

– Programunk még évad közben is bővül. Szegedi szimfonikus bérleteinken, ifjúsági sorozatainkon, hagyományos koncertjeinken kívül folyamatosan kapunk felkéréseket alkalmi hangversenyekre. Az említett állandó programjainkon túl felléptünk a

Szent Gellért Fesztiválon, egy 75 éve rendezett koncertet megidézve tisztelgünk Szent-Györgyi Albert Nobel-díjának jubileumán, februárban a MŰPA-ban – a jubileum aktualitásából – többek között Lajtha-darabot játszunk, tárgyalásban vagyunk a Budapesti Tavasz Fesztivállal, májusban Ausztriában, júniusban Franciaországban vendégszerepelünk és cd-felvételt készítünk.

■ *Változott a színházigazgató viszonya a karmesterrel, hiszen a tavalyi interjúban azt említette, időnként két énje vitatkozik...*

– Ezen „termékeny vitákat” értettem. A lehető legjobbat és legtöbbet szeretném az operajátszás és a koncertezés terén, miközben a színház létesítményeit, személyi és anyagi erőforrásait más művészeti ágak szolgálatába is kell állítani – a helyes arányok megtalálása kompromisszumokon keresztül valósul meg. Ez viszont már magában a karmesteri munkában is meglévő, állandó egyeztetési kényszer: a zenei szempontok a maximális munkamennyiséget, végső soron a muzikusok kíméletlen kizsigerelését indokolnák, de természetesen a karmester egyben vezető, akinek a társulata érdekeire is tekintettel kell lennie, továbbá ember, akinek a kollégái igényeit és személyes problémáit is méltányolnia kell.

■ *A szegedi zenekar is elnyerte a nemzeti címet. Mindez milyen új feladatokkal jár, mennyiben változtatja meg az együttes eddigi életét?*

– Mint minden nemzeti előadó-művészeti szervezet, kötöttünk egy közszolgáltatási szerződést az állammal. Ez nem tartalmaz olyan feladatot, ami ne lett volna része eddigi működésünknek. A korábbiakhoz képest talán kissé jobban előtérbe kerül a határon túli magyar területekkel való törődés és környezetünk kulturálisan kevésbé ellátott településeinek bekapcsolása a zenei életbe, továbbá új pedagógiai programjaink indulnak, valamint ezentúl minden évben rendelünk és bemutatunk új magyar zeneművet.

■ *Emellett az évadnyitójukon elbanguzott, takarékoság jegyében tervezték a szegedi koncerteket. Miben jelentkezik mindez?*

– A takarékoságnak olyan téren kell megnyilvánulnia, ami nem vezet a művészi színvonal eséséhez, a koncert- és operaélet kínálatának szűküléséhez. Az intézmény működtetése terén (beleértve a rezsiköltségek csökkentését és sok egyebet) kell elsősorban takarékoskodni, és mivel a hangszerparkunk jó minőségű és állapotú, megtehetjük, hogy vásárlásra – természetesen a sürgős beszerzéseken túl – most kevesebbet költünk; hasonló módon biztosan nem most készül új formaruha a zenekarnak. Ezek a tételek együttesen már előállítják a források szűkülésének megfelelő kiadáscsökkentést – közönségünk pedig nem fog semmi negatívumot észlelni.

■ *Zenekari igazgatójuk, Baross Gábor utolsó szezonját tölti az együttesnél, hiszen júliusban lejár a megbízatása. Keresik már az utódját? Milyen új igazgatót szeretne?*

– Tudtuk előre, hogy Baross Gábor több évtizedes, sikeres győri zenekari igazgatói munkája után, pályája befejezésének szánja szegedi megbízatását, hiszen néhány nappal a kinevezése után töltötte be a nyugdíjkorhatárt. Személyében nagy tapasztalatú vezetőt kaptunk, aki fiatalos lendülettel és kedvvel vetette bele magát a szegedi feladatokba. Korábbi állomáshelyéről importálva számos korábbi ötletét honosította meg nálunk. Igazgatói megbízása az én színházi főigazgatói kinevezésemmel egy napon jár le, így utódlása bonyolultabb kérdés; még magam sem tudom, mit szeretnék a jövőben, maradni a színházban és folytatni zenei működésemet a zenekarnál, vagy igazgató-karmesterként visszatérni a zenekarhoz, hagyva a színház ezer nyűgét másra... Mindenesetre hiszek abban, és az elmúlt évek tapasztalata is arról győzött meg, hogy a két művészeti műhely szoroson egymásra utalt, és együttműködésük hatékony eszköze (így volt Vaszy Viktor, Pál Tamás és Oberfrank Géza idején is) a vezetés valamilyen személyi összefüggése.

■ *Ismét felteszem a kérdést, hogy mennyire jut ideje a színház mellett az együttesre?*

– Szerencsés ember vagyok, mert a színházi és a zenekari munkám adminisztratív része között sok az átfedés: az operaelőadások egyben zenekari ügyek, a szegedi koncertek egyeztetése pedig elsősorban a leggyakoribb helyszínt adó színházzal történik. Így tehát a színházi munkám jelentékeny részét is a zenekar tölti ki. A munkám másik része, a zenélés nem is igazi munka – akkor is végezném, ha nem ez lenne a kenyérkeresetem. Úgy érzem, az időbeosztásom szempontjából sem történt sok változás, mióta a színház főigazgatója lettem: amikor ébren vagyok, gyakorlatilag mindig valamilyen értelemben dolgozom. Vezettem és vezetek egy szegedi művészeti intézményt, dirigáltam és dirigálok koncerteket, operaelőadásokat.

■ *„Szeretném, ha a gazdasági krízis nem veszélyeztetné a kulturális értékeket, ellenkezőleg, a művészet felértékelődne a válság közepette” – mondta a tavalyi év elején. Sajnos azonban a helyzet egyre rosszabbnak mondható... Hogyan vélekedik minderről ma?*

– Változatlanul fontosnak tartanám – megvalósulását nem látom... Nem bővül a társadalomnak az a rétege, amelynek a számára a művészet érték, erőforrás, többek között a krízisek feldolgozásának is eszköze, sőt, egy általános rosszkedv és türelmetlenség a mi szféránk ellen is irányul. Ha az állam tudatos tevékenysége és hathatós támogatása nem fordít ezen a folyamaton, annak az egész magyar társadalom kárát fogja látni, azaz lesüllyedünk olyan országok szintjére, amelyek kulturálatlansága a gazdasági krízis megoldását is hátráltatja.

■ *„Szeretné, ha kollégái – mindkét művészeti műhelyben – megbecsült embernek éreznék magukat, hogy munkájukra koncentrálhassanak.” – erről is beszélt tavaly. Sikerült ezt megvalósítani?*

– Illúzióim nem voltak, nincsenek ezen a téren. A mai magyar társadalomban a gazdasági helyzet nem kedvez annak, hogy bármilyen foglalkozási csoport anyagi megbecsülése és elismertsége számottevően javuljon. Ez hosszú távú folyamat lehet, aminek nagyon az elején járunk. Ami a helyi megbecsülést illeti, vannak eredmények. A színház és a zenekar sokat tesz azért, hogy rengeteg munkával, az intézmények konszolidált működésével és a közönség sokirányú megszólításán keresztül megbecsülést szerezzen, ezzel méltó helyre kerüljön a fenntartó önkormányzat érték-tudatában és a szegediek szívében.

■ *Úgy látom, több pozícióra is hirdettek próbajátékokat. Mennyiben és miért most cserélődik a zenekar?*

– Bizonyos mértékű cserélődés természetes folyamat minden zenekarban. Egyesek megkezdik nyugdíjas éveiket, mások – fiatal hölgytagjaink – gyermekvállalással összefüggésben esnek ki egy-két esztendőre. Néhányan családi okokból máshová költöznek, megint másokat szakmai ambícióik vezetnek új állomáshelyre. Minden mostanában kiírt próbajátékunk indítéka ilyen természetű, tehát nem álláshelyeink bővülése, vagy kollégáink egy részével való elégedetlenség, valamiféle minőségi csere. Nyilvánvaló érdekünk, hogy a természetes módon kieső zenekari művészeket a lehető legkiválóbbakkal pótoljuk, ez a tagság minőségi fejlesztésének egyik eszköze, ezért igyekszünk a lehető legszélesebb nyilvánosság számára meghirdetni a próbajátékokat, szeretnénk ide vonzani a legjobb jelentkezőket.

R. Zs.